

На основі вище сказаного можна зробити висновок, що «м'яке право» в кожній сфері міжнародних відносин має свою специфіку. Деякі сфери утворилися саме завдяки «м'якому праву». Наприклад, у сфері охорони навколишнього середовища акти «м'якого права» формують стандарти, основні принципи, а також розвивають положення раніше прийнятих міжнародних договорів. У сфері прав людини такі акти використовуються як база для розробки міжнародних договорів. У сфері безпеки акти «м'якого права» виконують завдання стимулювання й заохочення участі держав у міжнародних договорах. Також «м'яке право» в міжнародних відносинах сприяє: заповненню прогалин в міжнародному регулюванні, його можна застосувати в процесі тлумачення положень міжнародних договорів, для регулювання галузей, які поки що не регулюються міжнародним правом.

Янишин М. Б.

студент, Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

В сучасних умовах інтеграції України у світове співтовариство, тісної співпраці з міжнародними організаціями все більшого значення набуває необхідність ефективного проведення правової реформи, яка передбачає, насамперед, приведення національного законодавства у відповідність з нормами міжнародного права. Кожна цивілізована держава прагне співвідносити своє право і законодавство з міжнародним правом. Роль останнього зростає, головним чином в силу того, що в процесі сучасної глобалізації посилюються тенденції взаємозалежності і взаємовпливу держав.

У юридичній науці довгий час панувала доктрина пріоритету норм національного права над міжнародним, тому проблема імплементації норм міжнародного права досліджена недостатньо. Враховуючи те, що сьогодні перед Україною стоїть питання про входження до загальноєвропейського простору, то необхідність як самої імплементації норм міжнародного права в національне законодавство, так і її дослідження вочевидь стає нагальною потребою.

Проблема імплементації міжнародно-правових норм продовжує бути предметом дослідження багатьох науковців, зокрема таких, як І. Бліщенко, В. Буткевич, М. Буроменський, А. Вишенський, В. Денисов, Д. Левін, І. Лукашук, О. Мережко, Р. Мюллерсон, Г. Тункін, Є. Усенко, С. Черниченко та ін.

Імплементація норм міжнародного права – це складний процес, що являє собою з одного боку перенесення (введення) у національне право норм і принципів міжнародних актів, а з іншого – цілеспрямовану організаційно-правову діяльність держав, яка здійснюється індивідуально, колективно або в рамках міжнародних організацій з метою своєчасної, всебічної і повної реалізації прийнятих ними, відповідно до міжнародного права зобов'язань.

Найпоширенішими способами імплементації міжнародно-правових норм у національну систему права є:

- рецепція, тобто текстуальне повторення нормотворчим органом держави змісту міжнародно-правової норми в статті нормативно-правового акта;
- трансформація, під якою розуміється переробка тексту міжнародно-правового акта чи окремих його статей із прийняттям на цій основі норм внутрішнього права;
- відсилання, яке являє собою вказівку у внутрішньодержавному нормативно-правовому акті на міжнародне право як на джерело, що регулює ці відносини.

Складність процесу імплементації зумовлена значною кількістю чинників як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. До них можна віднести відсутність чіткої правової бази необхідної для врегулювання процесу імплементації та реалізації імплементованих норм, невідповідність значної кількості стандартів, закріплених у національному законодавстві, міжнародним стандартам, що зумовлює виникнення колізій, недостатньо чітка визначеність моменту, з якого міжнародний акт стає частиною національного законодавства, що призводить до помилок у правозастосуванні, а також відсутність визначеного місця міжнародних актів, які не потребують згоди парламенту на їх обов'язковість.

Вирішення значної частини даних проблем знаходить своє вираження у Конституції України. Так, ст. 9 закріплює, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість надана Верховною Радою України є частиною національного законодавства України, тобто порядок застосування таких норм міжнародного права анало-

гічний до застосування норм внутрішньодержавного права. Проте, як бачимо, на конституційному рівні в Україні не відбувається закріплення пріоритету норм міжнародного права над національним. Дане положення знайшло своє відображення у Законі України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 року. Так, відповідно до статті 19 даного закону якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору. Тут важливо зазначити, що обов'язковою умовою для надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів є їх відповідність Конституції України. Так, «укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України», чим визначається верховенство Конституції над міжнародними договорами. Верховний Суд України у постанові Пленуму № 9 від 01.11.1996 року дав тлумачення цій статті таким чином: «суд не може застосовувати закон, який регулює правовідносини, інакше як міжнародний договір. У той же час міжнародні договори застосовуються, якщо вони не суперечать Конституції України». Таким чином, при вирішенні питання про співвідношення національного та міжнародного права у Конституції України взято за основу положення так званої моністичної теорії. Тут Основний Закон закріплює положення про включення чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, до національного законодавства як частини, де пріоритетну юридичну силу має Конституція. Вона ж у цьому випадку є гарантом дотримання міжнародно-правових норм, а не навпаки.

У даному контексті варто зазначити, що ні міжнародне право, ні законодавство України не вимагає обов'язкової ратифікації усіх без винятку договорів. Міжнародні права і обов'язки держави можуть виникати на підставі договору, який може набирати чинності не лише у випадку ратифікації, а й з моменту підписання, приєднання, затвердження тощо. Для ефективного регулювання відносин, що виникають на підставі таких договорів, необхідно закріпити відповідні положення в Конституції України.

Важливим і першочерговим кроком у вирішенні вищенаведених проблем є створення умов для сприйняття міжнародних норм національним правом, зокрема, створення чіткої законодавчої бази,

яка визначає порядок застосування міжнародних актів, а також наслідків за їх порушення з врахуванням характеру національної правової системи, історичних особливостей, традицій, рівня розвитку економіки, культури та вже встановленого рівня співробітництва України з міжнародним співтовариством. При виборі способу імплементації необхідно враховувати всі обставини, за яких відбувається даний процес, наявність на національному рівні норм права, що тією чи іншою мірою регулюють дані відносини з метою недопущення виникнення колізій між нормами національного та міжнародного права.

Не менш важливим кроком є удосконалення форми парламентського контролю за станом виконання Україною своїх зобов'язань за відповідними ратифікованими міжнародними договорами, а також забезпечення виконання відповідними державними органами обов'язкового опублікування текстів чинних міжнародних договорів у офіційних виданнях.

Міжнародно-правова практика, незважаючи на наявність значної кількості труднощів, що виникають під час імплементації державами норм міжнародного права у національне законодавство, підтверджує ефективність результатів цього процесу. Проте не слід забувати, що запровадження норм міжнародного права у національне законодавство є досить складною справою. У цьому випадку не потрібно поспішати і копіювати готові тексти. Необхідно ретельно з'ясовувати потреби у майбутньому законодавчому регулюванні, беручи до уваги існуючі реальні умови та ситуацію, яка склалась, відповідно зацікавленість у прийнятті відповідних законодавчих актів, а також потрібно враховувати особливості українського менталітету та історичного розвитку.

Коваленко О. С.

*студент, Національний університет «Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого»*

МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ І ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

Міжнародне право застосовується у відносинах між його суб'єктами. Основними серед яких є держави, до яких безпосередньо адресуються його норми у формі договорів. При цьому органу,